

Edukacja dla pracy

Pomagam mojemu dziecku wybrać zawód i szkołę ponadgimnazjalną

Broszura dla rodziców

Postaw na przyszłość

Pomagam mojemu dziecku wybrać zawód i szkołę ponadgimnazjalną

Broszura dla rodziców

Pomagam mojemu dziecku wybrać zawód i szkołę ponadgimnazjalną Broszura dla rodziców

Wydawca

Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej
ul. Spartańska 1B
02-637 Warszawa

W publikacji wykorzystano materiały opracowane przez Panią Katarzynę Druzak

Redakcja merytoryczna:

Dorota Obidniak
Agnieszka Pfeiffer

Warszawa 2013

Copyright © Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej

Projekt graficzny, DTP, druk:

Pracownia C&C Sp. z o.o.
www.pracowaniacc.pl

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie.

Program
Uczenie się
przez całe życie

Druk publikacji zrealizowany w ramach projektu „Edukacja dla pracy”, Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.4 Otwartość systemu edukacji w kontekście uczenia się przez całe życie, 3.4.2 Upowszechnienie uczenia się przez całe życie, współfinansowanego ze środków unijnych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Ta publikacja została zrealizowana przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autora i Komisja Europejska oraz Agencja Wykonawcza ds. Audiowizualnych, Edukacji i Kultury nie ponoszą odpowiedzialności za umieszczoną w niej zawartość merytoryczną.

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
Kto i co wpływa na decyzje gimnazjalistów?	4
Czy rodzice mogą być doradcami?	5
Gromadzenie informacji: jakie jest moje dziecko, co powinniśmy wiedzieć o zawodach, co powinniśmy wiedzieć o szkołach ponadgimnazjalnych	6
Poznaj swoje dziecko i pomóż mu odkryć jego możliwości	6
Co warto wiedzieć o zawodach?	9
Źródła informacji o zawodach	9
Sposoby zbierania informacji o zawodach	11
Szkoły ponadgimnazjalne. Co warto o nich wiedzieć?	11
Co warto wiedzieć o liceum ogólnokształcącym?	12
Co warto wiedzieć o technikum?	13
Co warto wiedzieć o zasadniczej szkole zawodowej?	14
Źródła informacji o szkołach ponadgimnazjalnych	14
Różne drogi prowadzące do zdobycia zawodu	15
Planowanie i podejmowanie decyzji	16
Jak planować?	16
Jak formułować cele?	16
Jak skutecznie dążyć do celu?	17
Jak pomóc podjąć trafną decyzję?	17
Doradca zawodowy może pomóc. Gdzie go znaleźć?	18
Podsumowanie	20

Wstęp

„Dla młodego człowieka wybór zawodu ma *podwójne znaczenie*: z jednej strony jest on skutkiem decyzji o nauce i kształceniu w celu osiągnięcia określonych kwalifikacji, a równocześnie jest decyzją o osiągnięciu określonej pozycji społecznej i socjalnej.” (....)

Kto i co wpływa na decyzje gimnazjalistów?

Rodzicu – czy zastanawiałeś się nad tym, kto ma największy wpływ na edukacyjne i zawodowe wybory twojego dziecka?

O wyborze szkoły i zawodu uczeń szkoły gimnazjalnej oczywiście może zdecydować samodzielnie. Zdarza się jednak, że wyboru dokona pod wpływem innych osób, sytuacji, czy też okoliczności.

W trakcie prowadzonych przez KOWEZIU badań zapytano gimnazjalistów o to, kto i co ma największy wpływ na ich edukacyjne i zawodowe wybory.¹

Okazało się, że:

- **największy wpływ na decyzje uczniów dotyczące wyboru szkoły czy zawodu, mają rodzice oraz tradycje rodzinne,**
- ogromny wpływ ma również grupa rówieśnicza, znajomi i koledzy młodego człowieka,
- istotną rolę odgrywają także nauczyciele, którzy swoją postawą mogą zachęcić bądź zniechęcić do wyboru danego zawodu,
- nie mniej ważna jest wiedza czerpana z Internetu,
- dużą rolę odgrywa sieć szkół w danym regionie, odległość danej placówki od miejsca zamieszkania młodej osoby. Także moda na dany zawód może znacząco przyczynić się do podjęcia takiego, a nie innego wyboru szkoły i zawodu. Zdarza się, że o wyborze decyduje czasami przypadek, media oraz prognozy, jakie możliwości finansowe da ukończenie danej szkoły czy kierunku.

Wyniki badań jednoznacznie wskazują na Was – Rodziców – jako osoby znaczące, które są autorytetem także w sytuacji kształtowania przyszłej ścieżki edukacyjnej i zawodowej. Warto zatem wykorzystać ten kredyt zaufania udzielony przez dzieci i potraktować jako inwestycję w ich przyszłą karierę.

¹ Badania prowadzone przez Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w roku 2011 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w ramach projektu „Opracowanie modelu poradnictwa zawodowego oraz internetowego systemu informacji edukacyjno-zawodowej”.

Czy spodziewaliście się, że macie tak duży wpływ na wybory swoich dzieci? Bez wątpienia możecie być pomocni w podjęciu dobrej decyzji o wyborze szkoły i zawodu przez Wasze dzieci. Wyniki badań, które wcześniej przytoczono, wskazują również na istotny wpływ na wybór szkoły lub zawodu tzw. czynników zewnętrznych (część z nich wymieniliśmy).

Nie zapominajmy jednak o tym, że poza oddziaływaniem rodziny, szkoły, przyjaciół, czy też przypadku, ważną rolę pełnią tzw. czynniki wewnętrzne, do których możemy zaliczyć:

- zainteresowania,
- predyspozycje,
- zdolności, talent,
- umiejętności,
- temperament,
- cechy charakteru,
- wartości,
- możliwości intelektualne,
- postawy,
- przekonania,
- stan zdrowia.

O powyższych czynnikach będziemy mówić w dalej.

Czy rodzice mogą być doradcami?

Rodzicu – jak pokazują badania, to Ty masz największy wpływ na podejmowanie decyzji przez Twoje dziecko. Jesteś pierwszym doradcą swojego nastolatka w przeróżnych sprawach dnia codziennego, zatem spróbuj także wesprzeć go w wyborze szkoły ponadgimnazjalnej i zawodu.

Choć towarzyszysz mu na co dzień, możesz zapytać niepewnie: Co mogę zrobić? Jak mogę pomóc? Rodzicu, przede wszystkim możesz:

- zaobserwować, jakie czynności chętnie wykonuje Twoja córka lub syn, co ich pasjonuje, zajmuje, ciekawi i rozmawiać z nim na ten temat. Są one bowiem pierwszym źródłem informacji o jego zainteresowaniach,
- przyglądać się temu, w których zajęciach pozalekcyjnych Twoje dziecko czuje się jak przysłowiowa „ryba w wodzie”,
- rozmawiać na temat interesujących córkę lub syna przedmiotów szkolnych. Rozmowy te mogą być dla Ciebie kopalnią wiedzy o potencjale dziecka,
- towarzyszyć w codziennych obowiązkach – to pozwala na zaobserwowanie przejścia z dziecięcej fazy marzeń, zawodowych fantazji („*Będę sławną piosenkarką, albo modelką*”) poprzez fazę zainteresowań („*Świetnie, gdy mamy dwie matematyki. Gorzej, gdy dwie historie*”) do krystalizacji pomysłów na siebie („*Interesują mnie samochody. Wybiorę szkołę zawodową i będę mechanikiem samochodowym*”),
- angażować się w życie szkoły, także we współpracę związaną ze wspieraniem uczniów w planowaniu kariery edukacyjnej i zawodowej.

Czy warto być doradcą swojego dziecka w sprawach związanych z wyborem szkoły i zawodu? TAK
Rodzicu:

- dobrze znasz swoje dziecko,
- możesz motywować je do szukania odpowiedzi na pytanie „Co chcę robić w życiu?”,
- stanowisz dla dziecka najważniejszy punkt odniesienia w rozumieniu świata, także tego związanego z pracą zawodową, czy uczeniem się,
- przekazujesz informacje o zawodach, szkołach, pracy zawodowej; często jesteś pierwszym źródłem informacji, któremu Twoja córka lub syn z zaufaniem przyklejają etykietę „wiarygodne”,
- dzielisz się z dzieckiem swoją wiedzą i własnymi doświadczeniami zawodowymi.

Gromadzenie informacji: jakie jest moje dziecko, co warto wiedzieć o zawodach i szkołach ponadgimnazjalnych

Poznaj swoje dziecko i pomóż mu odkryć jego możliwości.

Kluczem do podjęcia decyzji o wyborze szkoły ponadgimnazjalnej i zawodu jest poznanie samego siebie tzn. tego, co nas interesuje, jakie mamy talenty, umiejętności, cechy charakteru itd. Warto poświęcić czas na zebranie informacji o możliwościach dziecka. Nastolatek czerpie informacje o sobie od rówieśników, nauczycieli i swoich bliskich.

Rodzice mogą bardzo dużo powiedzieć swojemu dziecku o nim samym. Rodzice są tymi osobami, które na co dzień obserwują dzieci w rozmaitych sytuacjach, w czasie wykonywania różnych zadań. Można powiedzieć, że rola rodzica w rozpoznawaniu możliwości dziecka jest nie do przecenienia. I choć każdy rodzic zna swoje dziecko, to przed dokonywaniem ważnych wyborów i podejmowaniem decyzji o przyszłym zawodzie warto nazwać zainteresowania, zdolności, porozmawiać o wartościach jakie są dla dziecka ważne. Na co zwracać uwagę? O czym rozmawiać?

Zainteresowania

Każdy człowiek ma pewne zainteresowania, choć nie zawsze potrafi je nazwać i o nich mówić. Obserwując dziecko, można zauważyć, że dużo czasu i uwagi poświęca ono, np. niektórym przedmiotom szkolnym, zajęciom pozalekcyjnym czy pozaszkolnym. Zainteresowania mają wpływ na zachowania młodych ludzi. Daje się zauważyć, że uczniowie, którzy interesują się danym tematem, chętniej go zgłębiają i poszerzają wiedzę. Można zaobserwować zależność między ich zainteresowaniami a tym, czego lubią się uczyć. Na przykład jeśli dziecko interesuje się chemią, to chętnie będzie brało udział w konkursach z tej dziedziny lub zaangażuje się w zajęcia koła chemicznego. Takich działań raczej nie podejmie dziecko, które twierdzi, że chemia to strata czasu.

Często zdarza się również, że nastolatek interesuje się czymś, co nie jest bezpośrednio powiązane z nauką szkolną, np. modą, czy motoryzacją.

Określenie zainteresowań sprzyja identyfikacji młodego człowieka z wybranymi obszarami zawodowymi oraz zachęca do poszukiwań informacji o zawodach charakterystycznych dla danego obszaru. Warto również zastanowić się jakie przedmioty szkolne lubi Twoje dziecko, z których ma najlepsze oceny? **A czym interesuje się Twój syn/Twoja córka?**

Zdolności

Zdolność można traktować jako pewną sprawność do wykonywania czynności lub możliwości, dzięki którym człowiek zdobywa wiadomości, umiejętności, sprawności. Najczęściej wyróżnia się zdolności ogólne, do których zalicza się inteligencję, spostrzegawczość, wyobraźnię, zręczność oraz zdolności specjalne, ukierunkowane przedmiotowo, np. językowe, matematyczne, muzyczne, plastyczne, techniczne czy sportowe. Warto o uzdolnieniach rozmawiać z dziećmi, gdyż one kojarzą je głównie z działalnością artystyczną. A przecież dziecko może być uzdolnione językowo, bo szybko i efektywnie uczy się języków obcych. Takie właśnie przejawy uzdolnień u dzieci można wykorzystać podczas planowania dalszej kariery edukacyjnej. **Jakie zdolności ma Twój syn/Twoja córka?**

Umiejętności

Można zastanawiać się nad tym, co dziecko umie robić. Oczywiście trudno tu mówić o umiejętnościach zawodowych, choć zdarzają się uczniowie, którzy mają już pewne umiejętności, bo czymś konkretnie się interesują (np. informatyką, motoryzacją). Często podpatrują osoby wykonujące interesujące ich zawody, spotykają się z nimi i pomagają w wykonywaniu prac, np. naprawa samochodu.

Rodzice mogą zaobserwować u swoich dzieci także inne umiejętności, które zwykle się nazwać ponadzawodowymi czy kluczowymi. Trudno jest je przyporządkować tylko do jednego ściśle określonego zawodu. Jako przykładowe można wymienić, np. radzenie sobie ze stresem, wyszukiwanie informacji, zarządzanie czasem, planowanie itd.

Wartości

Wartości to podstawowe kryterium-przewodnik w kształtowaniu postaw człowieka w stosunku do wydarzeń, zjawisk, przedmiotów i ludzi. Są źródłem motywacji i osobistych działań w danej dziedzinie, świadomym wyobrażeniem tego, co jest ważne, na zdobyciu czego człowiekowi najbardziej zależy. Nie warto wybierać zawodu pozostającego w sprzeczności z preferowanymi wartościami. O wartościach trzeba rozmawiać, gdyż dzieci rzadko wiążą to zagadnienie z wyborami edukacyjno-zawodowymi. Jeśli np. ktoś ceni sobie niesienie pomocy innym, angażuje się w różne akcje pomocowe, wolontariat, to może to być wskazówka, że w przyszłości wybierze dla siebie profesję z grupy zawodów społecznych. Natomiast jeśli dla kogoś wartością jest niezależność, to raczej nie wybierze zawodu, w którym trzeba podporządkowywać się przełożonym i wykonywać polecenia służbowe. **Jakie wartości są ważne dla Twojego syna/Twojej córki?**

Temperament

Temperament to zbiór cech charakterystycznych dla danej osoby. Jedni potrafią długo wykonywać monotonne zajęcie, nie odczuwając znużenia, innych po minucie dopada zniecierpliwienie i zniechęcenie. Jedni potrzebują ludzi wokół, inni wolą samotność. Różnice w reagowaniu na te same bodźce związane są właśnie z temperamentem, stąd np. trudno sobie wyobrazić kogoś, kto jest żywiołowy, ekspresyjny, wykonującego pracę laboranta,

która wymaga spokoju i długotrwałej koncentracji na zadaniu. Obserwacje w tym zakresie także mogą dostarczyć informacji, które będą przydatne w szukaniu pomysłów na karierę zawodową dziecka. **Jaki temperament ma Twój syn/Twoja córka?**

Cechy charakteru

Słowo charakter oznacza względnie trwałe właściwości postępowania człowieka, w których wyraża się jego stosunek do innych ludzi, do samego siebie, do własnego działania. Cechy charakteru są zauważalne w zachowaniu, działaniu, uczuciach i emocjach, które jesteśmy w stanie kontrolować, wpływać na nie i je kształtować. Planując drogę zawodową, warto je poznać. Do tego można oczywiście zachęcać także dzieci. Przykładowo, jeśli ktoś jest bardzo dokładny, to szybciej odnajdzie się pręcej w zawodach wymagających dużej precyzji niż ktoś dla kogo są to cechy zupełnie obce. **A jaki charakter ma Twój syn/Twoja córka?**

Możliwości intelektualne

Analizując potencjał dziecka, gdy rozważamy wybór szkoły ponadgimnazjalnej i zawodu, warto odpowiedzieć na kilka pytań dotyczących dotychczasowych szkolnych osiągnięć:

- Jak radzi sobie z nauką?
- Jakie ma oceny?
- Jakie ma zasoby wiedzy i umiejętności?

Na powyższe pytania warto poszukiwać odpowiedzi razem z dzieckiem. Można także porozmawiać z wychowawcą klasy, do której uczęszcza.

Stan zdrowia

Jeśli dziecko jest pod opieką jakiejś specjalistycznej poradni, to trzeba zapytać lekarza, czy nie ma przeciwwskazań do wykonywania wybranego przez dziecko zawodu. Nie należy wybierać zawodu, do wykonywania którego uczeń ma przeciwwskazania zdrowotne.

W „Informatorze o zawodach szkolnictwa zawodowego” przy każdym zawodzie podane są m.in. informacje o kompetencjach społecznych ważnych w danym zawodzie. Można od tego zacząć rozmowę o tym, czy dany zawód jest odpowiedni dla twojego dziecka. Poniżej pokazane są dwa przykłady opisów dla zawodów z tej samej grupy branżowej: technika rachunkowości i technika organizacji reklamy. Jak sądzisz, w którym z nich Twoje dziecko lepiej się odnajdzie?

ja, ty, my, oni...

Praca wymaga dużej koncentracji, dokładności i systematyczności.
Wykonywane zadania będą dokładnie regulowane przepisami i procedurami.
Od twojej pracy będą zależne inne osoby.
Często będziesz pracować pod presją czasu.
Wykonywana praca jest dość monotonna, nużąca i powtarzalna.

ja, ty, my, oni...

Będziesz pracować z ludźmi, będziesz odpowiedzialny za pracę zespołu.
Trafią Ci się wymagający i niezdeterminowani klienci.
Powinieneś łatwo nawiązywać kontakty, posiadać umiejętności przekonywania i negocjowania.
Praca wymaga kreatywności, wrażliwości estetycznej.
Często będziesz pracować pod presją czasu.
Czynności zawodowe nie mają charakteru rutynowego.

Co warto wiedzieć o zawodach?

Poszukiwanie wiadomości o zawodach jest bardzo ważnym krokiem w procesie podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych. Ryzykowne jest wybieranie zawodu bez rzetelnej, aktualnej i wyczerpującej informacji o nim.

Jeśli Twoje dziecko jest zainteresowane jakimś konkretnym zawodem, to dobrze jest dowiedzieć się o nim jak najwięcej. Jakich informacji szukać? Na co zwrócić uwagę? Przede wszystkim dobrze będzie, jeśli dziecko (rodzic także) dowie się:

- jakie czynności zawodowe wykonuje osoba w danym zawodzie,
- jakie są wymagania wobec osób zainteresowanych określonym zawodem,
- w jakich warunkach wykonuje się pracę w danym zawodzie,
- jakie są przeciwwskazania do pracy w danym zawodzie (kto nie powinien wykonywać tego zawodu głównie ze względu na stan zdrowia),
- jakie trzeba mieć wykształcenie, by zdobyć kwalifikacje zawodowe,
- jakie są możliwości doskonalenia zawodowego, poszerzania zakresu kompetencji w zawodzie,
- jakie są szanse na znalezienie pracy,

Zdobycie aktualnej, rzetelnej informacji o zawodach to krok do wyboru profesji, która dziecka nie rozczaruje. Jeśli nastolatek wybierze zawód na podstawie wiedzy o sobie i swoich możliwościach, funkcjonujących zawodach oraz rynku pracy, istnieje duża szansa na to, że wybrany zawód okaże się jego pasją. Rozmowy o zawodach można zacząć od rozmów z rodziną i znajomymi albo od poszukania informacji w różnych publikacjach czy Internecie.

Źródła informacji o zawodach

Aby mieć aktualną, rzetelną i wiarygodną wiedzę o zawodach, warto sięgnąć do profesjonalnych źródeł informacji zawodowej. Znajdziemy w nich opisy poszczególnych zadań zawodowych, warunków pracy w danym zawodzie oraz kompetencji, jakie są wymagane, do jego wykonywania.

Istnieje wiele źródeł informacji o zawodach, w których można się kształcić na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej. Warto z nich skorzystać w celu uzyskania szczegółowych informacji o interesującym nas zawodzie.

Dobrymi przykładami takich materiałów są:

- **Informatory i przewodniki po zawodach**, np.: *Przewodnik po zawodach* wydany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, *Informator o zawodach szkolnictwa zawodowego* wydany przez Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej.

Informacje o zawodach, do których przygotowują szkoły zawodowe znajdziemy w **Informatorze o zawodach szkolnictwa zawodowego**. Informator w ciekawy sposób przedstawia zawody szkolnictwa zawodowego. Co ważne, został on przygotowany zgodnie ze zmianami, które dotyczą szkolnictwa ponadgimnazjalnego i obowiązują od września 2012 r. Publikacja powstała z myślą o uczniach i ich rodzicach. W *Informatorze* opisano 191 zawodów, które można zdobyć, kształcąc się w różnych typach ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. W części II informatora można znaleźć opisy grup zawodów oraz opisy zawodów.

Zawody zostały ułożone w 22 grupy zawodowe tak, by łatwiej było szukać opisów poszczególnych zawodów.

W szczegółowych opisach zawodów można znaleźć m.in. takie informacje jak:

- zakres zadań wykonywanych w danym zawodzie,
- opis efektów kształcenia w zawodzie,
- typ szkoły, w której prowadzone jest kształcenie,
- możliwości kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych,
- warunki pracy,
- kompetencje społeczne ważne w danym zawodzie,
- możliwości dalszej kariery edukacyjnej i zawodowej.

Sięgając do tej publikacji, ma się gwarancję dotarcia do profesjonalnie przygotowanej informacji zawodowej. *Informator* jest dostępny w wersji elektronicznej na stronie www.koweziu.edu.pl w zakładce Strefa Ucznia i w formie programu komputerowego na stronie www.doradztwozawodowe.edu.pl

Informacje o zawodach spotykanych na rynku pracy znajdziemy m.in. w *Klasyfikacji zawodów i specjalności* opracowanej na potrzeby rynku pracy przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. W wyżej wspomnianej klasyfikacji można znaleźć długą listę zawodów i specjalności występujących na rynku pracy. Ile ich jest? Aż 2360! Na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (www.psz.praca.gov.pl) można znaleźć wyszukiwarkę zawodów, która umożliwi wyszukiwanie zawodu według jego nazwy. Baza zawodów stwarza możliwość zapoznania się z opisem zawodu przygotowanym według schematu: synteza, zadania zawodowe, dodatkowe zadania zawodowe.

- Programy komputerowe i strony internetowe służące wyszukiwaniu informacji zawodowych i edukacyjnych, program Doradca 2000, filmy o zawodach – www.koweziu.edu.pl (Strefa ucznia), www.doradztwozawodowe.koweziu.edu.pl, www.psz.praca.gov.pl.

Jeśli chcemy pozyskać informacje o lokalnym i krajowym rynku pracy, np. o zawodach nadwyżkowych (na które nie ma zapotrzebowania) lub deficytowych (na które jest zapotrzebowanie), to znajdziemy je w urzędach pracy. Ich wykaz znajduje się na stronie www.psz.praca.gov.pl. Należy również pamiętać, że rynek pracy jest zmienny i za kilka lat będzie wyglądał pewnie inaczej.

Jak widać, jest wiele rzetelnych źródeł informacji. Przytoczono jedynie te najłatwiej dostępne. Zgłębianie wiedzy o zawodach może być działaniem podjętym wspólnie z dzieckiem. Czas poświęcony na wspólną pracę może być wstępem do rozmów, analizy pomysłów na karierę edukacyjną i zawodową nastolatka.

Sposoby zbierania informacji o zawodach

Informacji jest wiele, są one jednak bardzo rozproszone. Trzeba postawić sobie pytanie: w jaki sposób moje dziecko może je pozyskać? Pytanie jest aktualne także wtedy, kiedy chodzi nam o informacje o zawodach.

W jaki sposób można pomóc dzieciom zbierać informacje o zawodach? Jako rodzice możecie:

- poprosić pedagoga lub wychowawcę, by zorganizował spotkania z przedstawicielami zawodów, które interesują Wasze dzieci,
- zgłosić wychowawcy klasy pomysł zorganizowania wycieczki zawodoznawczej do firmy, która zatrudnia osoby w interesujących dzieci zawodach,
- zaproponować dzieciom sięgnięcie do czasopism młodzieżowych, w których można znaleźć informacje o zawodach i ich opisy,
- odwiedzać strony WWW szkół ponadgimnazjalnych,
- zachęcić dzieci, by rozmawiały z rodziną, znajomymi o zawodach, które oni wykonują,
- brać udział w targach edukacyjnych, targach pracy,
- uczestniczyć z dziećmi w drzwiach otwartych szkół, akcjach promocyjnych szkół ponadgimnazjalnych,
- sięgać do informatorów szkolnych, broszur i ulotek,
- zajrzeć do internetu, odwiedzić strony z katalogami zawodów,
- wykorzystywać tzw. „pocztę pantoflową”.

Jak widać, sposobów szukania informacji o zawodach jest wiele. Warto wybrać te, które uznamy za ciekawe i przydatne.

Szkoły ponadgimnazjalne. Co warto o nich wiedzieć?

Kolejnym ważnym krokiem w budowaniu kariery zawodowej jest wybór szkoły, a w zasadzie zaplanowanie ścieżki edukacyjnej umożliwiającej zdobycie kwalifikacji do wymarzonego zawodu. Wybór szkoły ponadgimnazjalnej przez nastolatka może być trudnym zadaniem, ale oczywiście możliwym do zrealizowania, szczególnie wtedy, kiedy uzyska on wsparcie rodziców. Warto zdobyć jak najwięcej informacji o różnych typach szkół i możliwościach, jakie oferują. Taka wiedza zdecydowanie ułatwi podjęcie wspólnej decyzji. A zatem drogi Rodzicu poniżej przedstawiamy typy szkół, które można wziąć pod uwagę przy wspólnym planowaniu ścieżki edukacyjnej dziecka.

Typy szkół ponadgimnazjalnych

Absolwent gimnazjum ma do wyboru trzy typy szkół ponadgimnazjalnych: liceum ogólnokształcące, technikum lub zasadniczą szkołę zawodową.

Co warto wiedzieć o liceum ogólnokształcącym?

Jeśli uczeń myśli o zawodzie, który jest dostępny dopiero po studiach wyższych (np. prawnik, lekarz, dziennikarz, psycholog), to wyborem właściwym może być liceum ogólnokształcące. Jest to typ szkoły, którego ukończenie umożliwi uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego. Licea ogólnokształcące proponują klasy, w których kilka przedmiotów nauczanych jest w zakresie rozszerzonym. Dlatego ważne jest sprawdzenie już na etapie wyboru szkoły, jakie przedmioty są wymagane na maturze przez szkoły wyższe na kierunkach, które interesują Twoje dziecko. Np. jeśli marzy ono o zawodzie lekarza, to strzałem w przysłowiową „10” może być klasa z rozszerzeniem biologiczno-chemicznym. Z kolei gdy chce dostać się na filologię angielską, to wybór klasy z rozszerzeniem humanistyczno-językowym będzie lepszym rozwiązaniem.

Absolwenci liceów ogólnokształcących po ukończeniu klasy programowo najwyższej uzyskują wykształcenie średnie. Po zdaniu egzaminu maturalnego uzyskują prawo do ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe. Pamiętać jednak należy, że po liceum ogólnokształcącym uczeń nie posiada kwalifikacji do wykonywania konkretnego zawodu, by go zdobyć konieczne jest podjęcie dalszej nauki na studiach wyższych, w szkole policealnej lub w ramach kwalifikacyjnych kursów zawodowych.

Podstawowe informacje o liceum ogólnokształcącym:

- Nauka trwa 3 lata.
- W pierwszej klasie liceum uczniowie będą uczyć się wszystkich przedmiotów na poziomie podstawowym, kontynuując edukację rozpoczętą w gimnazjum.
- W drugiej i trzeciej klasie liceum wszyscy uczniowie będą nadal obowiązkowo uczyć się języka polskiego, matematyki i dwóch języków obcych. Obowiązkowe będą też zajęcia z wychowania fizycznego.
- W liceum ogólnokształcącym uczeń będzie miał obowiązek wyboru od 2 do 4 spośród proponowanych przez szkołę przedmiotów, ujętych w podstawie programowej w zakresie rozszerzonym.
- Zgodnie z nową podstawą programową kształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym przedmioty obowiązkowe mogą być nauczane na poziomie podstawowym lub rozszerzonym:
 1. Tylko w zakresie podstawowym – przedmioty: wiedza o kulturze, przedsiębiorczość, wychowanie fizyczne i edukacja dla bezpieczeństwa,
 2. W zakresie podstawowym i w zakresie rozszerzonym:
 - a) język polski, język obcy nowożytny, język mniejszości narodowej lub etnicznej, język regionalny, matematyka; uczeń realizuje poziom podstawowy lub rozszerzony (wymagania dla zakresu rozszerzonego obejmują także wszystkie wymagania szczegółowe dla poziomu podstawowego),

- b) historia, wiedza o społeczeństwie, geografia, biologia, chemia, fizyka, informatyka; uczeń obowiązkowo realizuje poziom podstawowy (poziom rozszerzony stanowi kontynuację nauczania danego przedmiotu na poziomie podstawowym).
3. Przedmioty, które mogą być realizowane tylko na poziomie rozszerzonym: historia muzyki, historia sztuki, język łański i kultura antyczna, filozofia.

Co warto wiedzieć o technikum?

Wybierając czteroletnie technikum, warto pamiętać, że jego ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie, a także uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego. Zatem decydując się na wybór tego typu szkoły ponadgimnazjalnej, uczeń wybiera zawód (np. technik mechanik, technik pojazdów samochodowych) i jednocześnie zdobywa wykształcenie średnie, którego ukoronowaniem jest matura. Ten typ szkoły może być dobry dla tych, którzy marzą o tym, by zdobyć zawód i móc szukać pracy bądź, by mając konkretny zawód, myśleć o studiach. Absolwent technikum może szukać pracy w wyuczonym zawodzie, zdobywać dodatkowe kwalifikacje zawodowe także w szkole policealnej czy poprzez udział w kwalifikacyjnych kursach zawodowych. Może oczywiście łączyć pracę zawodową ze studiami czy w ogóle nauką. Możliwości dalszego rozwoju po ukończeniu technikum jest kilka. Ich wybór zależy od absolwenta, od jego potrzeb i możliwości.

Podstawowe informacje o technikum:

- Nauka w technikum trwa 4 lata.
- Uczeń wybiera zawód z oferty szkoły ponadgimnazjalnej.
- Od 1 września 2012 kształcenie ogólne w technikum jest realizowane w takim samym zakresie jak w liceum ogólnokształcącym. Przedmioty ogólnokształcące są realizowane na poziomie podstawowym oraz w zakresie rozszerzonym.
- W technikum uczeń będzie miał obowiązek wyboru 2 przedmiotów spośród proponowanych przez szkołę przedmiotów ujętych w podstawie programowej na poziomie rozszerzonym, związanych z kształceniem w określonym zawodzie.
- Jednym z tych przedmiotów musi być: **matematyka, biologia, geografia, fizyka lub chemia**.
- Uczeń, który realizuje na poziomie rozszerzonym:
 - a) przedmiot historia i jeden z przedmiotów: geografia, biologia, chemia lub fizyka, jest obowiązany realizować przedmiot uzupełniający ekonomia w praktyce,
 - b) przedmioty: historia i matematyka, jest obowiązany realizować przedmiot uzupełniający przyroda.
- Od 2012 roku zmiany zostały wprowadzone także w zakresie przygotowania do zawodu. W technikach, podobnie jak w zasadniczej szkole zawodowej, w zawodach wyodrębniono kwalifikacje. Ich liczba zależy od zawodu – na poziomie technikum są to najczęściej zawody z dwiema lub trzema kwalifikacjami.
- W trakcie nauki w technikum uczeń odbywa praktyki zawodowe.
- W trakcie nauki w technikum uczeń zdaje egzaminy zawodowe. Jeden, dwa lub trzy – w zależności od liczby kwalifikacji. Po każdym zdaniem egzaminie uczeń otrzyma świadectwo kwalifikacyjne. Gdy zda wszystkie egzaminy i ukończy szkołę, otrzyma dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

Co warto wiedzieć o zasadniczej szkole zawodowej?

Wybierając trzyletnią zasadniczą szkołę zawodową, warto pamiętać o tym, że jej ukończenie umożliwi uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie, a także dalsze kształcenie w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych. Ten typ szkoły będzie dobry dla ucznia, który jest zainteresowany dużą liczbą godzin zajęć praktycznych, które służą przede wszystkim nabywaniu kompetencji zawodowych potrzebnych w wybranym zawodzie.

Podstawowe informacje o zasadniczej szkole zawodowej:

- Nauka w zasadniczej szkole zawodowej trwa 3 lata.
- Uczeń wybiera zawód z oferty szkoły ponadgimnazjalnej.
- W zawodach wyodrębniono kwalifikacje. W zależności od zawodu ich liczba jest różna.
- W trakcie nauki w ZSZ uczeń zdaje egzaminy zawodowe – jeden, dwa lub trzy – w zależności od liczby kwalifikacji. Po każdym zdanim egzaminie uczeń otrzyma świadectwo kwalifikacyjne. Gdy zda wszystkie egzaminy i ukończy szkołę, otrzyma dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe.
- Praktyczna nauka zawodu może odbywać się u pracodawcy, w centrach kształcenia praktycznego lub w warsztatach szkolnych.
- Uczeń może uzupełnić wykształcenie średnie, wybierając liceum ogólnokształcące dla dorosłych. Naukę w liceum dla dorosłych absolwent ZSZ może rozpocząć od drugiej klasy.

Absolwent ZSZ może uzyskać tytuł technika, uzupełniając brakujące kwalifikacje zawodowe na kwalifikacyjnych kursach zawodowych oraz uzupełniając poziom wykształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych lub przystępując do egzaminu eksternistycznego z zakresu liceum ogólnokształcącego dla dorosłych. Po spełnieniu tych warunków uczeń otrzyma dyplom technika, a po zdaniu matury może kontynuować naukę na studiach wyższych.

Źródła informacji o szkołach ponadgimnazjalnych

Informacji o szkołach ponadgimnazjalnych rodzice mogą szukać razem z dziećmi.

Warto zajrzeć na wybrane strony internetowe:

- www.men.gov.pl
- www.koweziu.edu.pl
- www.ore.edu.pl
- WWW kuratorium oświaty funkcjonującego w danym województwie
- WWW szkół ponadgimnazjalnych

Są również inne źródła informacji:

- spotkania z przedstawicielami szkół ponadgimnazjalnych,
- doradcy zawodowi zatrudnieni w szkole lub w poradni psychologiczno-pedagogicznej, urzędach pracy lub inne osoby realizujące zadania z zakresu doradztwa zawodowego w szkołach,
- nauczyciele,

- rodzina, znajomi,
- targi edukacyjne, prezentacje szkół ponadgimnazjalnych,
- tzw. „Drzwi Otwarte” szkół, akcje promocyjne szkół,
- informatory szkolne, broszury, ulotki,
- prasa lokalna,
- media,
- tzw. poczta pantoflowa.

Różne drogi prowadzące do zdobycia zawodu

Do zawodu mogą prowadzić różne drogi. Warto z dzieckiem wybrać optymalną. Warto dokończyć takiego wyboru szkoły, który będzie sprzyjał rozwojowi jego zainteresowań.

Planowanie i podejmowanie decyzji

Jeśli dziecko wybiera zawód czy szkołę, to warto zebrać potrzebne informacje, np. o sobie, zawodach, szkołach i przygotować na tej podstawie plan dalszego działania. Wtedy można być pewnym, że przyszłość da się „oswoić”.

Jak planować?

Planowanie jest pewnego rodzaju strategią przygotowującą człowieka do podejmowania konkretnego działania. Człowiek planuje i w efekcie określa kroki prowadzące do osiągnięcia zamierzonego celu. Aby plan mógł być zrealizowany, warto zwrócić uwagę przynajmniej na kilka spraw:

- należy ściśle określić cel,
- trzeba dokonać przeglądu zasobów, warunków, środków, z których można korzystać podczas realizacji planu, a więc na drodze do osiągnięcia celu,
- konieczne jest dokładne i terminowe realizowanie zamierzeń zapisanych w planie,
- plan powinien zawierać dokładne określenie działań na jeden dzień (lub tydzień) tak, by można było dokładnie sprawdzić, czy cel na ten dzień/tydzień został osiągnięty,
- należy kontrolować osiągnięte wyniki w poszczególnych etapach realizacji planu, porównywać je z zamierzonym celem,
- gdy pojawia się konieczność dokonywania zmian w planie – reagować,
- trzeba uwzględniać okoliczności, które mogą spowodować konieczność dokonywania zmian w planach.

Podsumowując, warto tworzyć plany, ponieważ dzięki nim możemy zrealizować postawiony cel. Są to swoiste drogowskazy, które pozwolą nam na osiągnięcie pełnego, całościowego oglądu danej sytuacji. Można nawet zaryzykować stwierdzenie, że jeśli nie podejmujemy się opracowania drogi do celu, to z trudnością dostrzeżemy zarówno przeszkody, jak i ułatwienia, które mogą się pojawić podczas jego realizacji.

Jak formułować cele?

Cel jest „tym do czego się dąży, co się chce osiągnąć; punktem, miejscem, do którego się zmierza”. Można powiedzieć, że stawianie celów nadaje sens życiu i przyszłości, także tej zawodowej. Ale nie każdy cel spełnia taką rolę. Jeśli zwykle ktoś mówi „Kiedyś nauczę się pływać”, to może zdarzyć się, że nigdy się tego nie nauczy. Dlaczego? Np. przez to „kiedyś”.

Poprawnie określony cel powinien być:

- **osobisty** – powinien mieć wysoką wartość dla osoby, która go realizuje,
- **pozytywny** – powinien określać stan pożądany zamiast wskazywać, czego chce się uniknąć; nie warto planować tego, czego chce się uniknąć (będę szukać ekscytującego zajęcia),

- **konkretny** – powinien być powiązany z konkretnymi działaniami, które będą prowadzić do jego osiągnięcia,
- **osiągalny** – powinien być osiągalny przy wykorzystaniu możliwych dostępnych zasobów,
- **realistyczny** – dający szansę na osiągnięcie sukcesu, związany z adekwatną samooceną, o odpowiednim stopniu trudności,
- **mierzalny** – cel i korzyści z jego osiągnięcia powinny być możliwe do zmierzenia,
- **umiejscowiony w czasie** – powinien zawierać daty realizacji poszczególnych etapów.

Można podjąć się próby potrenowania z dzieckiem formułowania celów z uwzględnieniem cech opisanych krótko powyżej. Do takich wspólnych ćwiczeń trzeba wybrać cele, które będą atrakcyjne dla nastolatka. Możemy wtedy być pewni, że trening w formułowaniu celów będzie owocny.

Jak skutecznie dążyć do celu?

Z jednej strony warto odpowiednio formułować cele, z drugiej zaś dobrze jest, gdy zadbamy o skuteczne dążenie do ich realizacji. Stąd propozycja, by wdrożyć przynajmniej kilka zasad:

- należy określić cel – nie tylko to, co zamierzamy osiągnąć (rezultat końcowy), ale także, w jaki sposób to zrobimy,
- przydatne będzie opisanie działań, które prowadzą do celu,
- myśląc o tym, czego pragniemy (stan idealny), uwzględniamy możliwości (stan realny),
- nie planować zbyt dużo na raz. Metoda małych kroków nie jest być może tak spektakularna jak zalecają autorzy poradników typu: „odmień swoje życie w weekend”, ale bywa dużo bardziej skuteczna,
- trzeba pamiętać o przejściu odpowiedzialności za swoje dążenia. Lepiej wówczas brzmi „chcę”, „mam zamiar”, „taka jest moja decyzja”, zamiast: „muszę”, „powinienem”,
- warto pamiętać o tworzeniu wielu alternatywnych sposobów realizacji celu – do większości miejsc można dojść wieloma drogami,
- realizacja celu wymaga zasobów (np. emocje, czas, inteligencja, uzdolnienia, umiejętności, poczucie własnej wartości i humoru),
- przydatna jest dbałość o poczucie własnej wartości. U osób z niskim poczuciem własnej wartości porażka powoduje obniżenie samooceny,
- w wyjaśnieniu swoich porażek i sukcesów większą wagę trzeba przykładac do pracy niż do zdolności.

Jak pomóc podjąć trafną decyzję?

Podejmowanie decyzji jest trudne. Szczególnie wtedy, kiedy dotyczy ona ważnych spraw. Do takich należy wybór szkoły i zawodu. Podejmowanie ważnych decyzji może być wielkim wyzwaniem nie tylko dla nastolatka.

Podejmowanie decyzji jest to świadomy wybór jednej z co najmniej dwóch możliwości. Podejmując decyzje skupiamy się głównie na trzech elementach – celu, konsekwencjach i ryzyku, należy przeanalizować całą sytuację. Warto przy tym zadać sobie pytania: „Co chcę osiągnąć?” i „Jak zamierzam tego dokonać?”

Zatem jak pomóc dziecku podjąć trafną, dobrą, racjonalną i odpowiedzialną decyzję? Przede wszystkim:

- słuchać, co dziecko ma do powiedzenia,
- rozważyć z nim wszystkie czynniki, które mogą być kluczowe dla podjęcia decyzji,
- pomóc w przygotowaniu listy możliwych rozwiązań,
- zachęcić dziecko do przeanalizowania „plusów” i „minusów” każdego rozwiązania,
- pomóc dziecku wybrać najlepsze rozwiązanie, a ponadto
- chwalić za aktywność, wspierać, akceptować i po prostu być z dzieckiem.

Rodzice mogą pomagać swoim dzieciom w podejmowaniu decyzji, ale zarazem, promując ich autonomię i rozwój osobisty, zostawiać im wystarczająco dużo przestrzeni, by ostatecznie to one były tymi, które decyzje podejmują!

Czasami jednak warto poszukać pomocy. Dużym wsparciem mogą być doradcy zawodowi. Warto sięgać także po różne dostępne narzędzia pomagające określić predyspozycje dziecka do wykonywania konkretnego zawodu.

Doradca zawodowy może pomóc. Gdzie go znaleźć?

Byś mógł odnaleźć się w roli doradcy, możesz Rodzicu szukać wsparcia u specjalisty, który w swojej codziennej pracy zajmuje się doradztwem edukacyjnym i zawodowym. Pewnie wiesz, że w szkole i poza nią istnieją osoby, które profesjonalnie wspierają uczniów w tej kwestii. Warto z takimi osobami porozmawiać o wyborach Twojej córki lub syna.

Przede wszystkim zadajmy sobie pytanie: „Kim jest doradca zawodowy”? To specjalista, który wspiera i pomaga w dokonaniu wyborów edukacyjnych i zawodowych. Może pracować z dziećmi, młodzieżą oraz osobami dorosłymi.

Jednym z miejsc, w którym Ty i Twoje dziecko może otrzymać pomoc z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, jest szkoła. W pierwszej kolejności warto zwrócić się do szkolnego doradcy zawodowego lub nauczyciela, która realizuje zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkole.

Doradcę zawodowego można znaleźć nie tylko w szkole, ale także w różnych instytucjach oświatowych oraz związanych bezpośrednio z rynkiem pracy.

Najbardziej znane miejsca pracy doradcy zawodowego:

- poradnia psychologiczno-pedagogiczna,
- Ochotnicze Hufce Pracy: Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży, Młodzieżowe Centrum Kariery, Mobilne Centrum Informacji Zawodowej, Młodzieżowe Biuro Pracy, Punkt Pośrednictwa Pracy,
- Powiatowy Urząd Pracy oraz działające w nim Kluby Pracy,
- Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej (głównie pomaga osobom bezrobotnym, ale młodzież planująca swoją przyszłość edukacyjną, zawodową czy wchodząca na rynek pracy może tam także liczyć na wsparcie),
- Akademickie Biuro Karier (przy uczelniach).

Gdzie znaleźć te osoby w najbliższej okolicy? Możesz zapytać w szkole, np. wychowawcę czy pedagoga szkolnego lub wraz z synem lub córką poszukać informacji w Internecie.

W Internecie dostępne są różne **narzędzia** wspierające badanie osobistych predyspozycji zawodowych gimnazjalistów oraz poradniki dla uczniów i rodziców między innymi.

- DIAPREZAMUS – pakiet diagnostyczno-metodyczny wspierający proces orientacji zawodowej dzieci i młodzieży;
- Labirynt zawodów, czyli niewerbalny test predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów;
- Wybieram Zawód- pakiet poradników dla uczniów i rodziców oraz filmy;
- Vademecum talentu,
- Rozpoznawanie predyspozycji i zainteresowań gwarancją życiowego sukcesu – pakiet edukacyjny,
- Oraz gra Talent Game <http://talentgamedownload.pl/>

Narzędzia te są dostępne na stronie www.scholaris.pl, poprzez stronę internetową Ministerstwa Edukacji Narodowej w zakładce Życie szkoły – Poradnictwo edukacyjno-zawodowe. Można też wpisać nazwę narzędzia do wyszukiwarki.

Podsumowanie

Na wybór zawodu wpływ ma wiele czynników, które podzielić można na dwie grupy – wewnętrzne i zewnętrzne.

Do czynników zewnętrznych, którymi kierują się gimnazjaliści i gimnazjalistki – nie zawsze to sobie uświadamiając – należą nie tylko:

- opinie rodziców i krewnych, ich edukacyjne i zawodowe doświadczenia – sukcesy i porażki;
- opinie nauczycielek i nauczycieli, ich dotychczasowe doświadczenia edukacyjne, osiągnięcia i niepowodzenia;
- opinie rówieśników – przyjaciół, koleżanek i kolegów;
- moda;
- sytuacja finansowa rodziców.
- ogólna sytuacja społeczno-ekonomiczna w regionie i w kraju (koniunktura);
- rynek pracy – zawody poszukiwane (deficytowe) i takie, w których bardzo trudno znaleźć pracę (nadwyżkowe);
- ich wiedza o zawodach: jakie są, czy decydując się na któryś z nich, trzeba spełniać określone kryteria zdrowotne, mieć konkretne predyspozycje itd.;
- oferta edukacyjna – istniejące w pobliżu szkoły.

Natomiast wśród czynników wewnętrznych, powinni wziąć nie tylko pod uwagę zainteresowania, predyspozycje, zdolności, umiejętności, cechy charakteru, możliwości intelektualne czy stan zdrowia. Równie duży wpływ na przyszłość zawodową dzisiejszych gimnazjalistów będą miały ich przekonania i wartości oraz postawa wobec problemów współczesnego świata. Relacje między tymi dwiema grupami czynników nie zawsze dają się zaobserwować na pierwszy rzut oka. W dzieciństwie i pierwszych latach edukacji to rodzice najczęściej podejmują decyzje, niekiedy robią to wspólnie z dziećmi – częściej sami: doradzają wybór szkoły podstawowej i gimnazjum, wspierają zainteresowania, pomagają w rozwijaniu uzdolnień, wysyłając na dodatkowe zajęcia lub kursy. To oni także mają znaczący wpływ na postawy i poczucie wartości swoich synów i córek, na to, jakie są ich życiowe oczekiwania, formy spędzania wolnego czasu, marzenia o przyszłej pracy i zawodzie.

Między innymi dlatego wybór szkoły ponadgimnazjalnej jest taki ważny i trudny. Stanowi bowiem pierwszy krok do samodzielności:

- zamyka okres dzieciństwa i nauki w szkole ogólnokształcącej – takiej samej dla wszystkich, co powoduje, że młodzi ludzie przejmują role zarezerwowane dotychczas dla dorosłych. Z procesem tym wiąże się potrzeba uznania oraz poczucie stawania się dojrzałym członkiem społeczności. Od tej chwili celem większości młodych ludzi będzie samodzielne kształtowanie swojego życia i dawanie sobie w nim rady niezależnie od innych;
- oznacza konieczność odnalezienia się w podzielonym i zinstytucjonalizowanym społecznym systemie, najpierw odnalezienia oferty edukacyjnej najlepiej odpowiadającej indywidualnym potrzebom, a następnie na rynku pracy.

Dlatego tak ważne decyzje warto podejmować wspólnie. Rozmawiając, poznając siebie, szukając informacji, analizując je.

Życzymy powodzenia!

Postaw na przyszłość

Krajowy Ośrodek Wspierania
Edukacji Zawodowej i Ustawicznej

ul. Spartańska 1B
02-637 Warszawa

tel. (022) 844 18 68

fax (022) 646 52 51

www.koweziu.edu.pl

